

УДК 378.091.018.43.011.3-52:78
DOI 10.31494/2412-9208-2022-1-1-85-90

FORMATION OF DISTANCE-EDUCATIONAL COMPETENCE OF STUDENTS-MUSICIANS IN HIGHER EDUCATION PEDAGOGICAL INSTITUTIONS

ФОРМУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНО-ОСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-МУЗИКАНТІВ У ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВИТИ

Victoria GRIGORYEVA,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor

vickyvickyua@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5333-4480>

*Berdiansk State Pedagogical
University,*

✉ 4, Schmidt st., Berdiansk,
Zaporizhzhia region, 71100

Вікторія ГРИГОР'ЄВА,

кандидат педагогічних наук,
доцент

*Бердянський державний
педагогічний університет,*

✉ вул. Шмідта, 4, м. Бердянськ,
Запорізька обл., 71100

Original manuscript received: May 17, 2022

Revised manuscript accepted: May 21, 2022

ABSTRACT

The article considers the problem of distance-educational competence formation of music students in higher education pedagogical institutions. The urgency of this problem for higher education is related to the introduction of electronic educational resources, information and communication technologies and the forming of specialists who can effectively use the information and educational environment, distance learning for their own professional development. It is noted that due to the pandemic, which led to forced self-isolation and limited personal contact, higher education institutions took the necessary measures for social distance, which encouraged students to be engaged in professional activities, study and even plan leisure activities without leaving home.

This has become a particularly difficult task for students-musicians, adapting practical and individual lessons to the distance education system, taking into account the sound nature of music and the requirements for participants in the learning process to control, first of all, the quality of instrumental and vocal sound. It is found out that to ensure quality conditions for future professionals to acquire professional competencies for further instrumental performance, vocal-choral, conducting or music-pedagogical activities of a trained teacher with relevant competencies in distance learning, information and communication technologies is required.

The article highlights such communication channels as social networks, messengers or programs for video communication, which are primarily used by teachers during the implementation of pedagogical activities remotely. With the help of these communication channels, you can organize the learning process in both individual and group formats.

Effective information technologies and programs are highlighted, which provide an opportunity to implement practice-oriented learning of a student-musician in a distance form.

Key words: *distance learning, distance-educational competence, students-musicians, information and telecommunication technologies, music education.*

Вступ. Технічний прогрес, соціальні та економічні перетворення, загрози екологічного та епідеміологічного характеру впливають на всі сфери життєдіяльності людей у XXI столітті. Означена ситуація спонукає до необхідності безперервного вдосконалення та професійного саморозвитку, зокрема в освіті, використання нових інформаційних технологій в умовах дистанційного навчання. Актуальність проблеми для вищої освіти пов'язана із запровадженням в освітній процес електронних освітніх ресурсів, інформаційно-комунікативних технологій та формування фахівців, здатних ефективно використовувати засоби інформаційно-освітнього середовища, дистанційного навчання для власного професійного вдосконалення.

Зазначений процес обґрунтований рядом стратегічних документів: Закони України «Про Національну програму інформатизації», «Про інноваційну діяльність», частина IX «Інформаційні технології в освіті» Національної доктрини розвитку освіти, які обумовили суттєві зміни в організації освітнього процесу, а у сучасних реаліях ще й внаслідок пандемії, що призвела до вимушеної самоізоляції та обмеження особистого контакту. Заклади вищої освіти вжили необхідних заходів для соціального дистанціювання, що спонукало здобувачів освіти зайнятися професійною діяльністю, навчатися та навіть планувати дозвілля, не виходячи з дому.

Таким чином, більшість освітніх установ були змушені перейти на дистанційне навчання як спосіб, заснований на віддаленій взаємодії викладача та здобувачів, а освітній процес здійснюється за допомогою телекомунікацій, у тому числі й на основі електронних засобів мережі Інтернет. Адаптувати практичні та індивідуальні заняття до системи дистанційної освіти виявилось складним завданням, особливо стосовно студентів-музикантів, урахувавши звукову природу музичного мистецтва та вимоги до учасників освітнього процесу щодо контролю, у першу чергу, якості інструментального та вокального звучання.

Таким чином, для забезпечення якісних умов набуття майбутніми фахівцями професійних компетентностей для подальшого здійснення інструментально-виконавської, вокально-хорової, диригентської або музично-педагогічної діяльності потрібний підготовлений викладач, який володіє відповідними компетенціями щодо дистанційного навчання та інформаційно-комунікативними технологіями.

Метою статті є висвітлення дистанційно-освітніх технологій та засоби формування дистанційно-освітньої компетентності в студентів-музикантів педагогічного закладу вищої освіти.

Матеріали і методи дослідження. Проблему застосування інформаційно-комунікативних технологій в освіті досліджували вітчизняні науковці О. Співаковський [4], Ю. Шахіна, М. Кадемія [2], Л. Петухова [3], Ю. Рамський [4], Ю. Дорошенко [4]. Застосування зазначених технологій у музичній освіті та розвиток фахових компетентностей студентів-музикантів в умовах впровадження ІКТ досліджували Л. Варнавська, К. Фадєєва [5], Ю. Олійник, Г. Александрова.

Професійна діяльність педагога-музиканта на сучасному етапі зазнала значних змін, обумовлених запровадженням карантину на всій території України і, як наслідок, закриття всіх закладів освіти та перехід на дистанційну форму навчання. Такі умови викликали в здобувачів освіти – музикантів нові потреби в освітньому середовищі, що зумовлюють внесення певних змін до освітнього контенту та в саму діяльність студентів, стимулюючи пошук шляхів підвищення якості підготовки студента-музиканта з боку викладачів. Умовою успішного вирішення зазначеної проблеми є формування компетенцій майбутнього педагога-музиканта під час проходження дистанційного навчання. Зазначена підготовка студента-музиканта в умовах дистанційного освітнього середовища передбачає занурення здобувачів освіти в технології інформації та комунікації.

Аналіз об'єктивних умов демонструє, що ефект від дистанційного навчання буде найбільш помітний у ситуаціях, коли здобувач освіти, маючи відповідні знання й вміння, перебуватиме в стані готовності до ефективної дистанційно-освітньої діяльності. Саме це вимагає від майбутнього педагога-музиканта необхідного рівня професійної компетентності та, як наслідок, володіння відповідними компетенціями в галузі інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Таким чином, успішність здійснення зазначеного виду освіти обумовлена рівнем сформованості дистанційно-освітньої компетентності в студентів-музикантів педагогічного закладу вищої освіти, під якою ми розуміємо інтегративне явище, що складається з цілого комплексу елементів, включаючи знання, вміння, навички, суб'єкт-суб'єктні та суб'єкт-об'єктні відносини, що забезпечують здатність та готовність здобувачів освіти до ефективної дистанційно-освітньої діяльності з реалізації дистанційно-освітніх технологій.

Результати та їх обговорення. Профіль підготовки студентів-музикантів у педагогічному ЗВО передбачає інструментальне та вокальне виконавство, хорове диригування, що здійснюються в індивідуальній організаційній формі навчання. Групова форма навчання представлена в процесі музично-теоретичної, музично-історичної, методичної та вокально-хорової підготовки.

Під час реалізації педагогічної діяльності в дистанційному режимі викладачі, у першу чергу, звертаються саме до таких каналів зв'язку, як соціальні мережі, месенджери або програми для відеозв'язку. За допомогою зазначених каналів зв'язку можна організувати освітній процес в індивідуальному та груповому форматах. Задля його реалізації необхідні практичні навички використання даних ресурсів, а також знання нормативно-правової регламентації цих дій.

В освітньому процесі студентів-музикантів ефективно застосовуються хмарні технології, які дозволяють їм створити та апробувати власний курс навчання. Освітній процес з використанням хмарних технологій пропонує на одній платформі представляти теоретичний та практичний матеріал, вести журнал успішності, календар подій, організувати закриті відеоконференції, додавати, перевіряти, оцінювати завдання, тести тощо. Викладач,

використовуючи хмарні технології, має можливість демонструвати індивідуально кожному чи групі студентів навчальні матеріали: відео- або аудіозаписи виконаних творів, приклади акомпанементу до творів шкільного репертуару, розспівки, фонограми, ноти тощо. Це забезпечує можливість реалізації практико-орієнтованого навчання, що особливо актуально для студента-музиканта [1].

Хмарні технології дозволяють усім учасниками освітнього процесу обмінюватися інформацією (навчальною, пізнавальною, організаційною), результатами діяльності (колективні завдання, проекти, відеозаписи репетицій, аудіозаписи виконання хорових партій тощо) [1].

Студент-музикант має можливість розміщувати матеріали з результатами самопідготовки до іспитів та концертних виступів, а також до поточних навчальних занять на різних інтернет-майданчиках (GoogleDrive, Dropbox, SoundCloud, YouTube та ін.) та публікувати у своєму особистому кабінеті посилання, доступні педагогу для виконання ним контрольньо-перевірочних дій.

Отже, до компетенції викладача входять не лише навички створення, наповнення, ведення курсу за допомогою хмарних технологій, а також навички консультування студентів щодо роботи з продуктивними ресурсами.

Розповсюдженою є і практика використання програм Google Meet, Zoom та Skype з метою проведення виступів на залікових іспитах з основного або додаткового музичного інструменту, постановки голосу, проведення творчих заходів тощо.

Аналіз педагогічної практики засвідчує, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій у музичній освіті неможливе без практичних знань та навичок використання сучасних технічних засобів, таких, як комп'ютери, мікрофони, камери, аудіосистеми, гаджети тощо. Але під час змін в умовах праці (наприклад, у зв'язку із вимушеною самоізоляцією робота дистанційно з дому) з'являється необхідність в оволодінні базовими навичками налаштування вищезазначеного обладнання та програмного забезпечення.

До основних навичок і знань використання й налаштування обладнання та програм викладача-музиканта слід віднести: підключення до комп'ютера (ноутбука), камери, мікрофона, пульту мікшера, електронного музичного інструменту; знання роз'ємів для з'єднання техніки (USB, XLR, Jack, RCA, HDMI, MIDI та ін.); встановлення відповідних драйверів; використання музичних програм таких, як програвачі (Winamp, AIMP), нотні редактори (Finale, Capella, Magic-Score або ін.), програми для обробки та майстерингу звуку (Sound Forge, Adobe Audition, FuityLoops, Cubase) [5].

Зазначені компетенції необхідні й для здійснення методичної діяльності, для створення посібника або нотної збірки з прикладами авторського виконання. Вищезазначені навички та знання також розширюють педагогічні можливості дистанційного навчання.

Застосування комп'ютерних та телекомунікаційних технологій є складним процесом, що вимагає досить високого рівня кваліфікації та може бути ефективним при врахуванні особливостей дистанційної форми навчання.

Практика показала, що для ефективної взаємодії учасників освітнього процесу слід звернути увагу на організацію дидактичної комунікації, оптимальний розподіл часу інтерактивної та самостійної діяльності студентів, психологічні особливості ранжування навчального матеріалу.

Під час проведення лекцій, семінарів, практикумів, активних форм навчання в онлайн-режимі викладачу необхідні навички створення атмосфери освітнього процесу, наближеного до традиційного, очного варіанта реалізації. Наш педагогічний досвід показав, що використання навчального матеріалу у формі презентацій, мультимедійних та інтерактивних фрагментів, кейс-технологій, тестових завдань тощо сприяє ефективному та осмисленому засвоєнню інформації здобувачами освіти. Слід відзначити, що під час підготовки навчального матеріалу для дистанційного навчання педагогу необхідні навички підбору, трансляції, структурування та оформлення необхідної інформації, виходячи із специфіки даної форми навчання. Наприклад, потрібно передбачити можливість розміщення в нотній літературі графічних позначок віддаленим способом.

Актуальною для дистанційної форми навчання є дослідницька та проектна діяльність. Організація цього виду освітнього процесу за допомогою комп'ютерних та телекомунікаційних технологій на відстані можлива за умови, що викладач має необхідні компетенції та може: віддалено створити ситуацію спільної діяльності за принципами «наставник – молодший товариш» чи «колега – колега»; сформувати навички пошуку необхідної інформації у мережі Інтернет; структурувати послідовність дій здобувачів освіти; навчити навичкам цифровізації матеріалу (документа, звуку, відео, зображень); розподілити обов'язки в груповому проєкті; навчити створювати мультимедійні презентації.

Висновки. Отже, професійна компетентність викладача-музиканта значно розширюється у зв'язку із запровадженням в освітній простір дистанційності, використання сучасних інформаційних технологій. Формування дистанційно-освітньої компетентності, яка характеризує рівень сучасного професійного розвитку студента-музиканта, ступінь оволодіння ним електронними освітніми ресурсами, сукупність інформаційно-технологічних знань, умінь і навичок, міру та спосіб їх реалізації в процесі практичної музично-педагогічної діяльності та її результати, на наш погляд, значно покращує результати навчання здобувачів освіти-музикантів.

Література

1. Вакалюк Т. А. Хмарні технології в освіті. Навчально-методичний посібник для студентів фізико-математичного факультету. Житомир : видавництво ЖДУ, 2016. 72 с.
2. Кадемія М. Ю., Шахіна І. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі : навчальний посібник. Вінниця, 2011. 220 с.
3. Петухова Л. Є. Інформатична компетентність майбутнього фахівця як педагогічна проблема. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2008. № 1. С. 3–5.
4. Управління інформаційними технологіями вищих навчальних закладів : навчальний посібник. Видання 3-тє, доповнене / Співаковський О. В., Федорова Я. Б., Глущенко О. О., Кудас Н. А. Херсон : Айлант, 2010. 302 с.
5. Фадеева К. Музичні комп'ютерні технології ХХ століття : монографія. Київ : Парламент. вид-во, 2006. 399 с.

References

1. Vakalyuk T. A. (2016). *Xmarni tehnologiyi v osviti*. Navchal'no-metodychny' posibnyk dlya studentiv fizyko-matematychnogo fakul'tetu [Cloud technologies in education]. Zhy'tomyr : vydavnyctvo ZhDU [in Ukrainian].
2. Kademiya M. Yu., Shaxina I. Yu. (2011). *Informacijno-komunikacijni tehnologiyi v navchal'nomu procesi : navchal'ny' posibnyk* [Information and communication technologies in the educational process]. Vinny'ca [in Ukrainian].
3. Pyetuxova L. Ye. (2008). *Informatychna kompetentnist' majbutn'ogo faxivcyu yak pedagogichna problema* [Information competence of the future specialist as a pedagogical problem], *Komp'yuter u shkoli ta sim'ji – Computer at school and family* [in Ukrainian].
4. *Upravlinnya informacijny'my' texnologiyamy' vyshhyx navchal'ny'x zakladiv* (2010) : navchal'ny' posibnyk [Management of information technologies of higher educational institutions]. Vy'dannya 3-tye, dopovnene / Spivakovs'kyj O. V., Fedorova Ya. B., Glushhenko O. O., Kudas N. A. Kherson : Ajlant [in Ukrainian].
5. Fadyeyeva K. (2006). *Muzychni komp'yuterni tehnologiyi XX stolittya* [Musical Computer Technology of the XX Century] : monografiya. Kyiv : Parlament. vy'dvo [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто проблему формування дистанційно-освітньої компетентності студентів-музикантів педагогічних закладів вищої освіти. Актуальність означеної проблеми для вищої освіти пов'язана із запровадженням в освітній процес електронних освітніх ресурсів, інформаційно-комунікативних технологій та формування фахівців, здатних ефективно використовувати засоби інформаційно-освітнього середовища, дистанційного навчання для власного професійного вдосконалення. Зазначається, що внаслідок пандемії, яка призвела до вимушеної самоізоляції та обмеження особистого контакту, заклади вищої освіти вжили необхідних заходів для соціального дистанціювання, що спонукало здобувачів освіти займатися професійною діяльністю, навчатися та навіть планувати дозвілля, не виходячи з дому.

Особливо складним завданням це стало для студентів-музикантів, адаптуючи практичні та індивідуальні заняття до системи дистанційної освіти з врахуванням звукової природи музичного мистецтва та вимог до учасників освітнього процесу щодо контролю, у першу чергу, якості інструментального та вокального звучання. Встановлено, що для забезпечення якісних умов набуття майбутніми фахівцями професійних компетентностей для подальшого здійснення інструментально-виконавської, вокально-хорової, диригентської або музично-педагогічної діяльності потрібний підготовлений викладач, який володіє відповідними компетенціями в області дистанційного навчання та інформаційно-комунікативними технологіями.

У статті виділено такі канали зв'язку як соціальні мережі, месенджери або програми для відеозв'язку до яких у першу чергу звертаються викладачі під час реалізації педагогічної діяльності у дистанційному режимі. За допомогою зазначених каналів зв'язку можна організувати освітній процес як в індивідуальному, так і груповому форматах. Висвітлено ефективні інформаційні технології та програми, що забезпечують можливість реалізації практико-орієнтованого навчання студента-музиканта в умовах дистанційної форми.

Ключові слова: дистанційна форма навчання, дистанційно-освітня компетентність, студенти-музиканти, інформаційно-телекомунікаційні технології, музична освіта.